

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

Антикризове управління

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки _____ **магістр**
(рівень вищої освіти)

галузь знань _____ **24 Сфера обслуговування**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності _____ **242 Туризм**

Навчальна програма з дисципліни «Антикризове управління» для студентів спеціальності 242 Туризм.

3 семестр (денна форма навчання), 3 семестр (заочна форма навчання)

Розробник: доцент кафедри, к.е.н. Гуль І.Г.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____ (підпис) (Н.Ф. Павленчик) (прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні ради факультету туризму

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Голова _____ (підпис) (В.З. Холявка) (прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні ради факультету післядипломної та заочної освіти

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Голова _____ (підпис) (О.Ю. Сидорко) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Сучасний стан розвитку України характеризується широким поширенням та гостротою кризових явищ як на макро- так і на мікроекономічному рівні. Кризові явища в діяльності підприємства є моментом різкого загострення протиріч, які виникають у процесі взаємодії окремих елементів системи між собою та із зовнішнім оточенням. Причиною виникнення кризових ситуацій є високий ступінь невизначеності, притаманний ринковій економіці.

За таких умов володіння формами, засобами та інструментами управління, які спрямовані на найбільш оперативне виявлення ознак кризового стану підприємства і недопущення виникнення ситуацій його банкрутства є важливими для майбутніх фахівців з туризму.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Антикризове управління» складена відповідно до освітньої програми рівня вищої освіти «магістр», спеціальності 242 Туризм.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Антикризове управління» є теоретико-методологічні та прикладні засади управління виробничо-господарською діяльністю на підприємствах туристичної індустрії в кризових ситуаціях та в умовах невизначеності.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується дана дисципліна

Економіка туризму	Стратегічний менеджмент і маркетинг	Управління розвитком та проектами в туризмі
-------------------	-------------------------------------	---

Антикризове управління

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує дана дисципліна

Випускна кваліфікаційна робота магістра

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні та організаційні засади антикризового управління підприємством

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Прикладні засади антикризового управління підприємством

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Антикризове управління» є формування сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань в галузі антикризового управління, а саме: системи знань і навичок управління у кризових ситуаціях, розв'язання складних завдань стратегічного значення в ринкових умовах, організації системи управління, адекватної вимогам сучасної економіки.

1.2. Основні завдання дисципліни «Антикризове управління» полягають в теоретичній і практичній підготовці студентів з основними принципами та методами вирішення проблем в кризових ситуаціях; навчанні технологічним прийомам управління кризовими ситуаціями; наданні знань і навичок розробки механізму подолання кризи, націленого на вироблення стратегічних та оперативних заходів.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- загальні основи антикризового управління підприємством;
- закономірності, умови та фактори, що обумовлюють появу кризових явищ;
- характер кризових явищ та економічний механізм виникнення кризового стану на підприємстві;
- основні інструменти діагностики кризи на підприємстві та її глибини;
- сучасні методи і підходи управління в кризових умовах;
- правила, принципи розробки антикризової програми і антикризової стратегії підприємства;
- проблеми підприємства, які опинилися в кризовому стані.

вміти:

- проводити експрес-діагностику та поглиблену діагностику фінансового стану підприємства з метою виявлення потенційних (прихованих) і наявних кризових ситуацій та явищ;
- опанувати урядові рішення з питань оцінки ймовірності банкрутства підприємства;
- аналізувати наявність та глибину кризового стану на підприємстві;
- визначити основні напрямки подолання кризових явищ на підприємстві;
- обирати антикризову стратегію та основні інструменти виходу з кризового стану.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 год / 3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні та організаційні засади антикризового управління підприємством

ТЕМА 1. Типологія кризових явищ

Розвиток поняття «криза» та «економічна криза». Основні ознаки виникнення кризи на підприємстві. Причини виникнення кризи. Класифікація видів криз у функціонуванні та розвитку підприємства. Кризове явище, як основний елемент кризи підприємства. Класифікація кризових явищ.

ТЕМА 2. Кризові явища в економіці виробничих систем

Циклічність економічного розвитку: поняття та основні моделі. Характеристика основних фаз та специфічні риси економічного циклу. Види економічних циклів та їх вплив на виникнення криз на підприємстві. Основні теорії, що пояснюють причини циклів та криз. Основні ознаки кризових явищ в економіці та в системі управління підприємств. Класифікація стадій кризового процесу. Матриця кризових станів підприємства. Екзогенні та ендогенні фактори впливу на стан підприємства.

ТЕМА 3. Економічний механізм управління кризовим станом на підприємстві

Загальні основи антикризового управління. Поняття «антикризове управління підприємством»: мета та основні завдання. Принципи та проблеми антикризового управління. Реактивне та апріорне антикризове управління підприємством. Характерні риси та основні елементи економічного механізму антикризового управління підприємством. Вимоги до системи, механізму і процесу управління кризовим станом підприємства. Технологічна схема управління кризовим станом.

ТЕМА 4. Управління ризикозахищеністю підприємства

Поняття ризику, його особливості в сучасних умовах. Класифікація ризику. Основні підходи до процесу управління ризиком на підприємстві. Економічні ризики й економічна безпека підприємства. Оцінка схильності системи управління до ризику. Методологія та система показників оцінки ризику в управлінні підприємством. Шляхи підвищення ефективності управління ризиком у підприємстві.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Прикладні засади антикризового управління підприємством

ТЕМА 5. Діагностика кризових ситуацій на підприємстві

Сутність, мета та завдання діагностики кризи розвитку підприємства. Предмет дослідження діагностики в антикризовому управлінні. Класифікація типів і видів діагностики кризових ситуацій. Методи діагностики кризи. Структурно-логічна схема проведення діагностики кризи розвитку підприємства.

Характеристика основних етапів діагностики кризових ситуацій на підприємстві.
Система показників для діагностики кризового стану підприємства

ТЕМА 6. Банкрутство як правовий механізм регулювання діяльності підприємства

Поняття та сутність банкрутства. Види банкрутства. Цілі та принципи процедури банкрутства. Стадії банкрутства підприємства. Фінансові наслідки виникнення банкрутства

ТЕМА 7. Фінансова санація неплатоспроможних підприємств

Економічна сутність, мета та характеристика основних форми санації. Рішення про проведення санації. Етапи здійснення управління санацією підприємства. Модель фінансової санації. Розробка плану санації

ТЕМА 8. Стратегія реструктуризації в процесі антикризового управління

Поняття та сутність реструктуризації. Основні складові реструктуризації підприємства. Класифікація масштабів, форм і видів реструктуризації підприємства. Комплекс заходів стратегічної та оперативної реструктуризації підприємства. Характеристика етапів корпоративної реструктуризації (реорганізації) підприємства. Критерії та показники оцінки ефективності реструктуризації підприємства.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Борзенко В.І. Антикризове управління: навчальний посібник / В.І. Борзенко – Х.: Видавництво Іванченка.І С., 2016. – 232 с.
2. Гомонай-Стрижко М.В. Антикризове управління підприємством: конспект лекцій / М.В. Гомонай-Стрижко, В.В. Якімцов. – Львів, 2013. – 108.
3. Кульчій І.О. Антикризове управління: навчальний посібник / І.О. Кульчій. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 120 с.
4. Тюріна Н.М. Антикризове управління: навч. посіб. / Н.М. Тюріна, Н.С. Краватка, І.В. Грабовська. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.

Допоміжна

1. Андренко І.Б. Фінансово-економічний аналіз підприємств туризму: підручник / І.Б. Андренко, Н.М. Влащенко. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 308 с.
2. Антикризове управління економічною безпекою в умовах викликів фінансово-економічної глобалізації (державний і регіональний виміри): монографія / М.А. Хвесик, А.В. Степаненко, О.М. Ральчук, Й.М. Дорош. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 324 с.
3. Антикризове управління на вітчизняних та закордонних підприємствах: теорія, діагностика кризового стану, соціально-економічні аспекти управління: монографія / О.І. Линник, Р.Ф. Смолувик, І.А. Юр'єва. – Харків: НТУ «ХПІ», 2013. – 543 с.

4. Комарницький І.Ф. Антикризове управління підприємством: теорія та практика: навч. посіб. / І.Ф. Комарницький, Ю.О. Терлецька. – Чернівці: ЧНУ, 2010. – 243 с.
5. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. / І.В. Кривов'язюк. – К.: Кондор, 2012. – 366 с.
6. Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика: Підручник / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, С.В. Білоус, Н.Л. Мандюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 544 с.
7. Партин Г.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Г.О. Партин, Н.Є. Селюченко. – Львів: НУ «ЛП», 2010. – 332 с.
8. Скібіцький О.М. Антикризівий менеджмент: Навч. посібник. / О.М. Скібіцький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 568 с.
9. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу: навчальний посібник / А.А. Мазаракі [та ін.]; ред. А.А. Мазаракі. - К.: КНТЕУ, 2010. – 596 с.
10. Управління розвитком суб'єктів господарювання: монографія / О.Л. Яременко, О.М. Панкратова, В.Г. Яременко та ін.; за заг. ред.: О.Л. Яременка, Г.В. Строкович. – Х.: Вид-во НУА, 2008. – 500 с.

Інформаційні ресурси інтернет

1. Державний комітет статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
2. Європейський центральний банк. – Режим доступу: www.ecb.europa.eu.
3. Законодавство України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
4. Міжнародний центр перспективних досліджень. – Режим доступу: www.icps.kiev.ua.
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.
7. Національний банк України. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
8. Світовий банк. – Режим доступу: www.worldbank.org.
9. Центр соціально-економічних досліджень. – Режим доступу: www.case-ukraine.com.ua.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять в усній та письмовій формах.

1. Опитування.
2. Перевірка завдань для самостійної роботи.
3. Перевірка матеріалів самопідготовки.
4. Виконання завдань практичних занять.

Підсумковий контроль – залік (3 семестр – денна форма; 3 семестр – заочна форма навчання).

Залікові вимоги

1. Розвиток поняття «криза» та «економічна криза»
2. Основні ознаки виникнення кризи на підприємстві
3. Причини виникнення кризи.
4. Класифікація видів криз у функціонуванні та розвитку підприємства
5. Кризове явище, як основний елемент кризи підприємства
6. Класифікація кризових явищ
7. Циклічність економічного розвитку: поняття та основні моделі
8. Характеристика основних фаз та специфічні риси економічного циклу
9. Види економічних циклів та їх вплив на виникнення криз на підприємстві
10. Основні теорії, що пояснюють причини циклів та криз
11. Основні ознаки кризових явищ в економіці та в системі управління підприємств
12. Класифікація стадій кризового процесу
13. Матриця кризових станів підприємства
14. Екзогенні фактори впливу на стан підприємства
15. Ендогенні фактори впливу на стан підприємства
16. Поняття «антикризове управління підприємством»: мета та основні завдання
17. Принципи та проблеми антикризового управління
18. Реактивне та апріорне антикризове управління підприємством
19. Характерні риси та основні елементи економічного механізму антикризового управління підприємством
20. Вимоги до системи, механізму і процесу управління кризовим станом підприємства
21. Технологічна схема управління кризовим станом.
22. Поняття ризику, його особливості в сучасних умовах
23. Класифікація ризику
24. Основні підходи до процесу управління ризиком на підприємстві
25. Шляхи підвищення ефективності управління ризиком у підприємстві
26. Сутність, мета та завдання діагностики кризи розвитку підприємства
27. Предмет дослідження діагностики в антикризовому управлінні
28. Класифікація типів і видів діагностики кризових ситуацій
29. Методи діагностики кризи
30. Характеристика основних етапів діагностики кризових ситуацій на підприємстві
31. Система показників для діагностики кризового стану підприємства
32. Поняття та сутність банкрутства
33. Види банкрутства
34. Цілі та принципи процедури банкрутства
35. Стадії банкрутства підприємства
36. Фінансові наслідки виникнення банкрутства
37. Економічна сутність, мета та характеристика основних форми санації

38. Рішення про проведення санації
39. Етапи здійснення управління санацією підприємства
40. Модель фінансової санації. Розробка плану санації
41. Поняття та сутність реструктуризації
42. Основні складові реструктуризації підприємства
43. Класифікація масштабів, форм і видів реструктуризації підприємства
44. Комплекс заходів стратегічної та оперативної реструктуризації підприємства
45. Характеристика етапів корпоративної реструктуризації (реорганізації) підприємства
46. Критерії та показники оцінки ефективності реструктуризації підприємства